

Lít til baka með mikilli ánægju

■ ■ ■ Hávar Sigurjónsson

Birna Þórðardóttir titlar sig ferðaskipuleggjanda í símaskránni. Hún býr í fallegu hornhúsi á Óðinsgötunni og kveðst aðeins þurfa að opna glugga til að heyra ómínn af nýjasta gullæði Íslendinga, ferðamannastraumnum. Birna hefur þó ekki ausið að ráði úr gullstraumnum heldur skipuleggur gönguferðir um Þingholtin, Vesturbæinn og miðbæinn fyrir áhugasama Íslendinga, menningar- rölt um gamlar götur, þar sem hún rifjar upp sögu húsa, íbúa þeirra og hlutverk í lista- og menningarsögu landans.

„Annars klæðskerasauma ég leiðsögn mína eftir óskum hópanna hverju sinni og hef mikla ánægju af því. Ég hóf þessa starfsemi árið 2002 þegar ég hætti á *Lækna- blaðinu*, var þess nokkuð fullviss að ég myndi ekki ganga inn í vinnu annars staðar og yrði því að skapa mér vinnuna sjálf. Reynsla mín af íslenskum vinnumarkaði er ekki þess eðlis að ég byggist við að hann tæki mér opnum örmum þó ég hefði unnið gott starf við *Lækna- blaðið* hjá Lækna- félagi Íslands um 17 ára skeið,“ segir Birna þegar hún er sest við eldhúsbordið eftir nokkra snúninga við kaffilöggun og afgreiðslu tölvupósta sem ekki mega bíða.

Hún útskýrir að morguninn eftir eigi að birta í fjölmiðlum auglýsingu um starfslauna listamanna en hún hefur gegnt formennsku í stjórn listamannalauna um ríflega 5 ára skeið.

„Þetta er síðasta árið sem ég gegni formennsku í stjórninni en þetta er alltaf törn á haustin, umsóknarfrestur rennur út 30. september og síðan er tilkynnt um úthlut- anir launa fljótlega uppúr áramótum.“

Þótti alldjarft að ráða mig

Birna hóf störf við *Lækna- blaðið* árið 1985 en þá var allt annað fyrirkomulag við vinnslu blaðsins en síðar varð. „Blaðið var þá prentað í Kaupmannahöfn og Danska læknafélagið sá um prentun og öflun auglýsinga. Örn Bjarnason var ritstjóri og

– segir Birna Þórðardóttir fyrrum ritstjórnarfulltrúi Lækna- blaðsins

einstaklega drífandi við allt er sneri að blaðinu. Hann og ritstjórn blaðsins tóku þá ákvörðun að hefja útgáfu fréttabréfs þar sem birtar væru fréttir af félagsmálum lækna, það yrði vettvangur umræðu um kjara- og félagsmál og annað er sneri að læknum en væri ekki fræðilegs eðlis. Ég hafði í nokkurn tíma verið lausráðin til ýmissa verkefna á skrifstofu Lækna- félags Íslands og Örn bauð mér að sjá um *Fréttabréfið* í hlutastarfi. Ritstjórnarfulltrúi *Lækna- blaðsins* var þá Jóhannes Tómasson. *Fréttabréfið* var frá upphafi prentað hér heima og kom út nokkru oft en *Lækna- blaðið* sjálf.“

Birna rifjar upp að Örn Bjarnason hafi þótt alldjarfur að ráða hana að blaðinu og ekki hafi allir verið jafn ánægðir með þá ráðstöfun. Birna var þekkt fyrir að fara ekki í felur með róttækar pólitískar skoðanir sínar og hafði mátt líða fyrir þær í leit sinni að störfum við hæfi. „Það er ákveðinn þröskuldur að vera ráðin í vinnu og þó ég sé ágætlega gerð til bæði munns og handa hafði ég ekki oft stigið yfir þann þröskuld. Ég var því Erni mjög þakklát fyrir að láta þetta ekki hafa áhrif á sig og bjóða mér þetta starf og standa síðan að baki mér eftir þá ákvörðun. Það hafði reyndar engan eftirmála og samstarf mitt við ritstjórn var ávallt mjög gott.“

Starf Birnu við *Fréttabréf lækna* þróaðist fljótlega yfir í samstarf við Jóhannes Tómasson við *Lækna- blaðið* og þegar hann sagði starfi sínu lausu eftir 10 ára starf var Birna ráðin ritstjórnarfulltrúi í hans stað árið 1988.

„Ekki löngu síðar var ákveðið að sam- eina útgáfu *Fréttabréfsins* og *Lækna- blaðsins*

en prentunin hélt áfram í Kaupmannahöfn. Þetta var þróun sem átti sér stað á nokkrum árum. Auglýsingasöfnunin færðist fyrst hingað heim og þá varð til hálf staða auglýsingastjóra og ritara blaðsins. Árið 1994 var prentun blaðsins flutt heim og þar með lauk farsælu samstarfi við Danska læknafélagið um vinnslu blaðsins en ritstjórn þótti þetta hentugra fyrirkomulag og hagkvæmara. Í ársbyrjun 1998 var ráðinn að blaðinu umbrotsmaður og blaðamaður og hefur það fyrirkomulag haldist síðan að mér skilst.“

Agi og skipulögð vinnubrögð

Látum þetta nægja um mannhald og breytingar á rekstri *Lækna- blaðsins* og snúum okkur að útgáfunni sjálfri. Birna hugsar sig um örlitla stund þegar hún er spurð hvað beri hæst í huga hennar þegar hún hugsar til blaðsins.

„Það er ekki neitt eitt ákveðið atriði. Blaðið var að mörgu leyti í mikilli mótun á þessum árum. Örn Bjarnason tók ritrýni fræðigreina mjög föstum tókum og því var haldið áfram og fylgt eftir af Vilhjálmí Rafnssyni sem tók við ritstjórn blaðsins af honum árið 1992. Örn var mikill áhuga- maður um iðorðasmíð læknisfræði- og sjúkdómaheita á íslensku og lagði mikla áherslu á vandað málfar blaðsins. Iðorðasmíðin er í rauninni samtvinnuð sögu *Lækna- blaðsins* á 8., 9. og 10. áratug síðustu aldar. Þar vann Jóhann Heiðar Jóhannsson gríðargott starf og var með iðorðapistla í *Lækna- blaðinu* um árabíl. Það má segja að Örn Bjarnason hafi verið drifkrafturinn að baki þessu starfi en iðorðanefnd Lækna- félagsins hafði starfað ötullega með honum um árabíl. Örn var og er einstakur maður og ég lærði geysilega margt af honum. Mestu skipti þar agi varðandi vinnubrögð við meðhöndlun fræðigreina og þær grundvallarreglur sem liggja þar að baki voru nýjar fyrir mér þó ég hafi haft reynslu af útgáfu áður en ég réðst til *Lækna- blaðsins*. Örn var mér ómetanlegur

„Starf mitt við Lækna blaðið var mikill skóli fyrir mig og ég lærði þar mikilvægi yfirlegu og vandvirkni,“ segir Birna Þórðardóttir sem var ritstjórnarfulltrúi blaðsins 1985-2001.

lærifaðir. Það eru svo mörg atriði sem þarf að hafa í huga við rétta meðhöndlun fræðigreina. Á þessum árum þróaðist sá háttur sem beitt var við ritrýni og tekin var upp blinduð ritrýni þar sem höfundar og ritrýnar vita ekki deili hver á öðrum. Þetta var í samræmi við alþjóðlega staðla sem virtustu fræðitimarit í lækisfræði höfðu sett sér. Ýmislegt varðandi réttindamál, meðferð ýmissa upplýsinga, siðferðileg álitamál, allt þetta þarf að hafa í huga og gera rétt í þessum efnunum. Þetta var því mikill skóli fyrir mig og ég lærði þarna mikilvægi yfirlegu og vandvirkni.“

Örn Bjarnason lét af ritstjórn blaðsins 1992 og við tók Vilhjálmur Rafnsson sem gegndi því starfi til ársloka 2005. Birna ber þeim vel söguna og segir þá báða hafa verið mjög góða stjórnendur og samstarfsmenn.

„Ritstjórinn ber alla ábyrgð á blaðinu og er faglega og efnislega ábyrgur fyrir því. Ritstjórnarfulltrúinn sér síðan um framkvæmdina við vinnslu og útgáfu blaðsins enda er starf ritstjórans ólaunað og hefur ávallt verið. Sér til fulltingis hefur ritstjórinn ritstjórn blaðsins sem skipuð er

læknum með sérfræðipækkingu á ýmsum sviðum lækisfræði. Þar var öndvegisfólk og samstarf mitt við ritstjórana og ritstjórarnir var ávallt með miklum ágætum. Þetta var ákaflega samhentur hópur. Þegar ég lít til baka er það með mikilli ánægju.“

Íslensk myndlist í öndvegi

Birna rifjar upp að gerðar hafi verið breytingar á útliti blaðsins á þessum árum. „Við stækkuðum brotið þannig að blaðið varð veglegra og það er ennþá í þessu sama broti. Einnig var ákveðið að breyta forsiðunni en hún hafði um langa hríð verið hönnuð með vísan í tiltekið efni þess tölublaðs. Það gat verið nokkur höfuðverkur að finna alltaf myndræna útfærslu á lækisfræðilegu efni og því var ákveðið að fara allt aðra leið og birta ljósmynd á forsiðunni af listaverki eftir íslenska myndlistarmenn. Í fyrstu fengum við myndir frá Listasafni Íslands en seinna leitaði ég til myndlistarmanna eða þeirra er höfundarrétt höfðu, var það í og með hugsað af minni hálfu að þeir fengju þá

greitt beint fyrir myndbirtinguna. Þetta þróaðist síðan áfram og ég fékk Jón Proppé listfræðing til að skrifa kynningu á viðkomandi listamanni. Útkoman var mjög skemmtileg og vonandi fræðandi um leið.“

Samtal okkar Birnu er á enda en í lokin svarar hún spurningunni hvort starf hennar á *Lækna blaðinu* hafi nýst henni við önnur störf síðar.

„Já, eins og ég sagði þér í upphafi hef ég sinnt formennsku í stjórn listamanna-launa í 5 ár. Þar skiptir miklu máli að fara að lögum og reglum og tileinka sér hlutlægni, verkefni stjórnar er að sjá til þess að fjallað sé um allar umsóknir eingöngu á grundvelli þeirra upplýsinga sem liggja fyrir. Láta ekki persónulega skoðun ráða um niðurstöðu, en nefndir tilnefndar af fagfélögum listamanna annast úthlutunir launa. Vinnubrögðin sem ég lærði í starfi mínu við *Lækna blaðið* hafa reynst mér ómetanleg reynsla og gert mér mun auðveldara um vik en ella. Ég tel reyndar að ýmislegt í okkar samfélagi myndi fara betur ef slíkar reglur væru hafðar til hliðsjónar oftast en raun ber vitni.“